

KLASA It(8)
przedmiot – podstawy budownictwa
16.04.2020r.

Temat:Kruszywa budowlane.

Zapoznaj się z informacjami dotyczącymi kruszyw budowlanych.

Obejrzyj film o rodzajach kruszyw :

<https://www.youtube.com/watch?v=0joykOilUqw>

Odpowiedz na pytania znajdujące się pod tekstem.

2.4.1. Nazewnictwo kruszyw i ich klasyfikacja

Kruszywa to ziarniste materiały budowlane pochodzenia mineralnego (naturalne albo sztuczne, tj. otrzymywane w wyniku procesów przemysłowych), używane do produkcji zapraw budowlanych i betonów oraz w budownictwie drogowym.

Kruszywo naturalne występuje w przyrodzie w postaci luźnych okruchów skalnych, np. piasek (ziarna do 2 mm), żwir (2–63 mm), otoczaki (63–250 mm), pospółka (mieszanka piasku i żwiru).

Kruszywo łamane powstaje przez mechaniczne rozdrobnienie skał. Rozróżniamy:

- **kruszywo łamane zwykłe** (o nieforemnych ziarnach): miał (ziarna do 4 mm), kliniec (4–31,5 mm), tłuczeń (31,5–63 mm), kamień łamany (63–250 mm),
- **kruszywo łamane granulowane** (o foremnych ziarnach ze stępionymi krawędziami): piasek granulowany (0–2 mm) i grys (2–31,5 mm).

Materiał ziarnisty uzyskany z surowców mineralnych lub pochodzenia organicznego (np. torfu, wełny drzewnej, trocin) możemy poddać obróbce termicznej lub mechanicznej. Uzyskujemy wtedy **kruszywa lekkie** (dawniej nazywane sztucznymi), np.:

- **keramzyt** – otrzymywany z ilów lub glin pęczniących wypalanych w temperaturze ok. 1200°C;
- **popiołoporyt** – otrzymywany w wyniku wypalania popiołów lotnych i rozkruszania spieku;
- **łupkoporyt** – powstający w czasie spiekania łupków przywęglowych w temperaturze 1150°C;
- **żużel paleniskowy i elporyt** – produkty uboczne spalania węgla kamiennego w piecach rusztowych;
- **żużel granulowany** – zawierający krzemiany i glinokrzemiany z domieszkami związków magnezu, żelaza i siarki; otrzymywany w wyniku szybkiego studzenia żużła płynnego;
- **pumeks hutniczy** – otrzymywany z żużła płynnego szybko ostudzonego wodą;
- **granulki styropianowe, trociny** – do produkcji betonu izolacyjnego. **Kruszywo z recyklingu** otrzymujemy z materiałów budowlanych uprzednio zastosowanych w budownictwie (np. z betonu).

Kruszywo budowlane musi mieć odpowiednio dobrany **skład**, ponieważ wpływa to na wytrzymałość, mrozoodporność i urabialność mieszanki betonowej i zaprawy.

Wymiar kruszywa jest w PN-EN 12620+A1:2008 określany jako stosunek d/D wielkości oczek dwóch sit wybranych z ich normowego zestawu w taki sposób, aby ziarna kruszywa miały wielkość pośrednią, tzn. przechodziły przez sito z oczkami wielkości D mm (tzw. **górny wymiar sita**) i pozostawały na sicie o oczkach mających wielkość d mm (tzw. **dolny wymiar sita**). Na przykład jeśli kruszywo ma wymiar $4/10$, to jego ziarna przechodzą przez sito o oczkach $D = 10$ mm i pozostają na sicie o oczkach $d = 4$ mm.

Zgodnie z PN-EN 12620+A1:2008 kruszywo, które jest składnikiem mieszanki betonowej, jest określane jako:

- **kruszywo drobne**, jeśli jego ziarna mają wymiar $D < 4$ mm i $d = 0$, tzn. wszystkie przechodzą przez sito o oczkach 4-milimetrowych,
- **kruszywo grube**, jeśli jego ziarna mają wymiar $d > 2$ mm i $D > 4$ mm. Aby poprawić urabialność mieszanki betonowej, dodajemy do niej **kruszywa wypełniającego** (pyłów, których ziarna przechodzą przez sito o oczkach 0,063 mm).

Zawartość ziaren poszczególnych frakcji wyrażoną w procentach nazywa się **uziarnieniem kruszywa**. Ziarna o różnych wymiarach rozdziela się, przesiewając je przez znormalizowane (wg PN-EN 13043:2004) **zestawy sit** o różnych wymiarach oczek kwadratowych. **Zestaw podstawowy** składa się z sit o oczkach kwadratowych o boku 63, 31,5, 16, 8, 4, 2 i 1 mm, **zestaw podstawowy plus 1** – z sit 63, 45, 31,5, 22,4, 16, 11,2, 8, 5,6, 4, 2 i 1 mm, a **zestaw podstawowy plus 2** – z sit 63, 40, 31,5, 20, 16, 14, 12,5, 10, 8, 6,3, 4, 2 i 1 mm. Kombinacje sit z różnych zestawów nie są dopuszczalne.

Wszystkie ziarna przesiewanego kruszywa mające wymiar pośredni między wielkością oczek sit o dwóch kolejnych numerach – to **frakcja**. Na przykład ziarna kruszywa przechodzące przez sito 8 mm i pozostające na sicie 4 mm należą do frakcji 4–8 mm.

Zgodnie z PN-EN 933-1:2000 pyły to kruszywo frakcji 0–0,063 mm¹.

Zbiór ziaren obejmujących dwie lub kilka kolejnych frakcji jest nazywany **grupą frakcji kruszywa**.

Ziarna, których wielkość jest większa od maksymalnego wymiaru określonej frakcji lub grupy frakcji, to tzw. **nadziarno**. W PN-EN 12620+A1:2008 nadziarnem nazywamy część kruszywa pozostającą na większym z granicznych sit używanych do opisywania wymiaru kruszywa.

Podziarno to zbiór ziaren o wielkości mniejszej niż określona frakcja lub grupy frakcji. W PN-EN 12620+A1:2008 podziarnem nazywamy część kruszywa przechodzącą przez mniejsze z granicznych sit używanych do opisywania wymiaru kruszywa.

Uziarnienie kruszywa jest dobierane w zależności od jego zastosowania (tab. 2.2).

Tabela 2.2. Zastosowanie kruszyw w zależności od uziarnienia (wg PN-EN 12620 + A1:2008)

Uziarnienie [mm]	Zastosowanie
Piaski 0–2; 0–4	produkcja mieszanek betonowych i prefabrykatów zaprawy budowlane
Żwiry 2–4; 2–8; 8–16; 16–31,5; 2–16; 4–16; 16–32; 31,5–63	budownictwo ogólne, drogowe i hydrotechniczne
Mieszanka 0–8; 0–16; 0–31,5; 0–63	produkcja mieszanek betonowych i prefabrykatów budownictwo ogólne, drogowe i hydrotechniczne

¹ Określając uziarnienie z uwzględnieniem zawartości frakcji poniżej 1 mm, zestawy podstawowe sit należy uzupełnić sitami o drobniejszych oczkach (najmniejsze o boku 0,063 mm).

Pytania:

1. Co nazywamy kruszywem?

2. Jakie rodzaje kruszyw rozróżniamy?

3. Jaką wymiar powinny mieć kruszywa drobne, a jaki grube?

Temat lekcji, pytania i odpowiedzi wpisz do zeszytu przemiotowego.